

OUDE GEBOUWTJES KRIJGEN EEN TWEEDE LEVEN BRUGWACHTERHUISJES 2.0

Tekst Barbara Schilperoort | Fotografie Marcel Molle / Stichting Brugwachtershuisjes

Mannen kunnen er hun baard laten verzorgen. Wie verdrietig is, kan zich er een troostgedicht laten voorlezen. Je kunt er ook terecht voor een expositie of muziekoptreden. Of binnenkort misschien zelfs voor een overnachting. Nu steeds meer brugwachters naar centrale meldkamers verhuizen, krijgen hun huisjes nieuwe bestemmingen.

Brugwachtershuisje op de Utrechtse Vaartserijnbrug. Op de rechterpagina een kijkje in de kapperszaak die in het huisje gevestigd is

Nederland telt zo'n 2.600 bruggen. Daarvan zijn er 1.353 beweegbaar, waarvan 270 op afstand bedienbaar (volgens gegevens van Rijkswaterstaat uit 2011). Dat worden er steeds meer.

De provincie Noord-Holland is bijvoorbeeld van plan om binnen afzienbare termijn 80 bruggen op afstand bedienbaar te maken. Een snelle doorvaart voor de schepen en minder oponthoud voor het wegverkeer zijn het doel. De brugwachter 2.0 is er een zonder huisje. Vanuit een centrale meldkamer houdt hij via monitoren en computers zicht op zijn bruggen.

Zodoende komen door het hele land steeds meer brugwachterhuisjes leeg te staan. Leeg is overigens een betrekkelijk begrip. Want vaak is nog wel veel apparatuur aanwezig, nodig voor de afstandsbediening en in geval van nood, als een technische storing plaatsvindt. Of als het op dat traject erg druk is en alsnog een brugwachter de brug moet bemannen.

HARP

Het lege brugwachtershuisje op de Lage Erfbrug over de Schie in Delfshaven >

'Brugwachtershuisjes zijn vaak zorgvuldig ontworpen'

Foto Lotti Hesper

Foto SMNR

Het brugwachtershuisje op de Lage Erfbrug over de Schie in Delfshaven. Het huisje doet dienst als expositieruimte voor amateurkunstenaars uit de buurt, voor Rotterdamse fotografen en als minipodium voor muzikoptredens

trok de aandacht van Lotti Hesper. Door middel van kunstprojecten werkt de cultureel ondernemer mee aan het verfraaien van verwaarloosde stukken stad. Na twee jaar praten en lobbyen kreeg ze de sleutel.

Inmiddels doet het brugwachtershuisje dienst als expositieruimte voor amateurkunstenaars uit de buurt, voor Rotterdamse fotografen en als minipodium voor muzikoptredens.

Foto Gerard de Bruin

Lotti Hesper: 'We hebben inmiddels een database van mensen en ideeën'

Dit project betekende ook de start van de *Stichting Brugwachtershuisjes* met als doel het vinden van een nieuwe bestemming voor verlaten brugwachtershuisjes. "Brugwachtershuisjes zijn vaak zorgvuldig ontworpen huisjes op markante plekken in een stedelijke of landelijke omgeving. Leegstand betekent al gauw verloedering. Daarom verdienen ze een andere, nieuwe functie", aldus directeur Lotti Hesper. "De stichting verzamelt kennis, doet projecten en beheert huisjes. Samen met vele vrijwilligers en freelancers werken we aan een compleet overzicht van alle brugwachtershuisjes. We inventariseren waar noodbediening aanwezig is, of er slagbomen staan (die beperken uit veiligheidsoverwegingen de gebruiksmogelijkheden), of achterstallige onderhoudswerkzaamheden moeten plaatsvinden, welke ideeën buurtbewoners over een nieuwe bestemming hebben, overleggen met eigenaren (gemeenten, provincies en een enkel waterschap) over hergebruik."

De provincie Zuid-Holland wil een aantal brugwachtershuisjes aan de stichting in beheer geven. "Wij selecteren een deskundige partner voor het beheer en onderhoud. Hopelijk gaan die plannen door. Dan kunnen we concrete projecten invullen. We hebben inmiddels een database van mensen en hun ideeën. Zo wil een harpiste een huisje gebruiken als studio."

BEREN EN BERGEN

Verkeer over het water en over de weg heeft prioriteit. Eigenaren van brugwachtershuisjes denken vooral aan de daarvoor vereiste techniek. Een mogelijke nieuwe bestemming moet 'landen' in de organisatie. Eerst is intern draagvlak nodig, dan moet een inventarisatie van de mogelijkheden plaatsvinden. Welke bouwkundige aanpassingen zijn bijvoorbeeld nodig om in een huisje ook culturele activiteiten te organiseren? Hoe zit het met de toegankelijkheid? Met de veiligheid? Is achterstallig onderhoud nodig? Is het mogelijk om de nodige bedieningstechniek van een publieksfunctie te scheiden of daarin te integreren? Vervolgens moet ook het bestemmingsplan nog worden aangepast.

Dat zijn de beren en bergen op weg naar een nieuwe bestemming van oude brugwachtershuisjes. "Lobbyen en praten. Het is steeds weer een uitdaging om uit te zoeken wie in een

organisatie het beste kunt benaderen. Wie openstaat voor nieuwe ideeën. En waar geld beschikbaar is”, zo heeft Lotti Hesper ervaren.

CUTS AND CAFEINE

Tien vierkante meter. Zo groot is de kapperszaak van Monsieur Moustache, oftewel Pascal Bannink. Sinds een aantal maanden huist op de benedenverdieping van het brugwachtershuisje op de Utrechtse Vaartserijnbrug. Op de bovenverdieping kunnen mannen baard- en haarverzorgingsproducten aanschaffen, die Jasper van Impelen aan de overkant van de kade eigenhandig produceert.

‘Cuts and Cafeine’ heet het eigentijdse concept van dit brugwachtershuisje uit 1931. Want je kunt er ook terecht voor een kop koffie.

Vanwege het toenemend verkeer tussen het Ledig Erf en de Rivierenwijk is de houten brug destijds vervangen door deze betonnen constructie aan de Oosterkade. De kademuren, de trap naar de kade, de brugkelder en de betonnen landhoofden horen ook bij het oorspronkelijke ontwerp. Het huisje stond jarenlang leeg, was zelfs genomineerd voor sloop, werd eind jaren tachtig gekraakt, maar is een tweede leven begonnen.

Het belandde op de gemeentelijke monumentenlijst en is geheel in de originele kleuren gerenoveerd: grijze pleister met een opvallende rasterprint, een lichtgroen geverfde metalen deur, kleine rode scheepsraampjes aan de kant van de Vaartse Rijn en aluminiumkleurige kozijnen aan de brugzijde. Het gebouwtje is een tijd in gebruik geweest als piepklein brugmuseum, ingericht door de Dienst Stadsbeheer van de gemeente. Later deed het korte tijd dienst als koffibar en (pop)podium.

“Dit pandje is een monument, dus gelden regels voor de manier waarop we onze winkel en kapperszaak mogen inrichten. Verder ondervinden we geen hindernissen. De

gemeente Utrecht is blij met deze nieuwe invulling”, aldus Van Impelen.

WAAR WACHT JE OP?

Het idee voor ‘Waar wacht je op’ ontstond tijdens een Stadscafé in Zwolle over het herbestemmen van ruimten die niet meer in gebruik zijn. “We vinden het belangrijk dat door de programmering de oude sociale functie van de brugwachtershuisjes als ontmoetingsplek in de openbare ruimte terugkomt”, aldus de initiatiefnemers Gooitske Zijlstra en Anne Marth Kuilder. Vele partijen doen inmiddels mee: horeca, cultuur, (creatieve) ondernemers, sport, kunst, architectuur.

Op Burendag werden de burens van de huisjes uitgenodigd om langs te komen en verhalen en ideeën te delen. Tijdens het project ‘Kant en Wal’ ontmoetten twee onbekenden elkaar in een brugwachtershuisje en kregen ze een uur de tijd om elkaar te leren kennen. Het was zo’n succes dat er voor de deelnemers later een reünie is georganiseerd.

Afgelopen zomer nam de provinciale ‘Dichter bij Overijssel’ Boudewijn Betzema zijn intrek in het Schoenkuipenbrughuisje. Hij schreef er troostgedichten voor wie daar behoefte aan had: “Ik heb oog voor opgedroogde tranen. Troostrijke zijn, is mijn specialisatie.” Wie bij hem op bezoek ging, terwijl er al iemand binnen zat, moest soms even wachten.

AMSTERDAMSE HOTELSUITES?

Amsterdamse bruggen zijn eigendom van de gemeente. Het Amsterdamse waterbedrijf Waternet is verantwoordelijk voor het bedienen ervan, heeft de brugwachters in dienst en organiseert de centrale afstandsbediening. Vanaf 2020 bedient Waternet 60 bruggen en sluizen vanuit een centrale. Dat ook de hoofdstedelijke bruggen op afstand bedienbaar zouden worden, was al jaren geleden bekend. Daarom nam de gemeenteraad al in 2009 een motie aan waarin men het college van burgemeester en wethouders opdroeg suggesties te verzamelen voor hergebruik van de 28 leegkomende brugwachtershuisjes.

“Want,” zo stelden PvdA-gemeenteraadsleden Hetti Willemse en Sabina Gazic destijds, “als de karakteristieke en soms zelfs monumentale bouwwerken leeg komen te staan, kunnen ze snel verloederen. Het gevaar bestaat dat stadsdelen uiteindelijk besluiten ze af te breken. Dat vinden we jammer.”

Uit de diverse initiatieven die destijds zijn binnengekomen, kwam de hotelfunctie als meest aantrekkelijke uit de bus, en dan in het bijzonder het initiatief van het Lloyd Hotel voor >

Foto Gerard de Bruin

Foto Lex de Lang

Links: brugwachtershuisje op de Geestbrug in Rijswijk.
Boven: brugwachtershuisje op de Oude Willemsbrug Rotterdam.
Rechts: brugwachtershuisje op de Reineveldbrug Delft

Foto Gerard de Bruin

alle 28 huisjes tegelijk. “Het bewaren en in ere herstellen van de authentieke uitstraling van alle huisjes is eenvoudig te realiseren, waardoor de brugwachtershuisjes als collectie een blijvende meerwaarde hebben,” aldus de gemeentevoerder. Bovendien wil het Lloyd Hotel de brugwachtershuisjes ook openstellen tijdens culturele evenementen, zoals Open Monumentendag, hotelnacht, de dag van de architectuur, het Amsterdam Light festival en andere lokale initiatieven.

“Behoud deze architectonische parels voor Amsterdammers, als: woonruimte, schrijvershuisje, atelier, vergaderruimte, huis van de buurt, muziekstudio, galerie, hengelsportwinkel, studieruimte, kantoor, expositieruimte of meditatieplek,” zo luidt de petitie tegen het hotel-voorstel. De initiatiefnemers worden gesteund door SP-gemeenteraadsleden. Zij zijn tegen de monocultuur van het Amsterdamse hotelwezen en wijzen op de recent ingevoerde hotelstop voor de stad.

OP DE FIETS

De Atlantikwall, Landgoederenzones, de Romeinse grenslijn, de Waterdriehoek (Biesbosch, Kinderdijk, Dordrecht), de Oude Hollandse Waterlijn, het eiland Goeree-Overflakkee én de trekvaarten. Dat zijn de zeven erfgoedlijnen die het cultuurhistorische landschap van de provincie Zuid-Holland

bepalen. Het zijn zichtbare restanten van de provinciale geschiedenis. De provincie wil, samen met andere partijen, deze erfgoedlijnen verder beschermen, benutten en ontwikkelen.

Om voorbijgangers te informeren over de bijzondere geschiedenis van de trekvaarten en ze tegelijkertijd enthousiast te maken over de kwaliteiten en mogelijkheden van de bijbehorende brugwachtershuisjes, heeft de Stichting Brugwachtershuisjes ‘informatievensters’ ontworpen met beelden en teksten over verleden, heden en toekomst. Bovenlangs staan soms intrigerende dichtregels te lezen: ‘Ik sta hier, waar drijf jij?’ (Oostpoortbrug in Delft), ‘Een brug, je moet ervoor openstaan’ (Ooievaarsbrug, Schiedam), ‘Verliefd op de Geestbrug’ (Geestbrug, Rijswijk). Die laatste woorden verwijzen naar het verhaal van een stel dat elkaar tijdens een plensbui op de brug leerde kennen.

De romantiek van de brugwachter die bereidwillig met zijn schippers meefietst om de volgende brug te openen, verdwijnt. De brugwachter 2.0 huist in een centrale meldkamer. Zijn verhalen worden verzameld en gebundeld. Zijn oude brugwachtershuisjes krijgen een nieuwe invulling in een 2.0 variant. Met bijbehorende nieuwe verhalen. |

www.brugwachtershuisjes.nl